

La Revista Tradumàtica, una publicació al servei de les tecnologies de la traducció

Ramon Piqué
Pilar Sánchez-Gijón

Resum

Ramon Piqué
ramon.pique@uab.cat
Grup Tradumàtica, UAB
ORCID:
[0000-0001-6785-4295](https://orcid.org/0000-0001-6785-4295)

L'article descriu l'evolució de la Revista Tradumàtica, publicació digital dedicada a les tecnologies de la traducció nascuda l'any 2001 amb voluntat de connectar el món acadèmic i el món professional i que ha recollit en les seves pàgines les transformacions més rellevants que ha viscut el món de la traducció professional. En el text es presenten dades quantitatives, es posa en valor les contribucions més rellevants i s'exposen els canvis que la mateixa publicació ha viscut fruit també dels canvis tecnològics per acabar apuntant els canvis actuals i les perspectives de futur com a publicació.

Paraules clau: tradumàtica; Revista Tradumàtica; tecnologies de la traducció.

Resumen

Pilar Sánchez Gijón
pilar.sanchez.gijon@uab.cat
Grup Tradumàtica, UAB
ORCID:
[0000-0001-5919-4629](https://orcid.org/0000-0001-5919-4629)

El artículo describe la evolución de la Revista Tradumàtica, publicación digital dedicada a las tecnologías de la traducción nacida en 2001 con voluntad de conectar el mundo académico y el mundo profesional, y que ha recogido entre sus páginas las transformaciones más relevantes que ha vivido el mundo de la traducción profesional. En el texto se presetan datos cuantitativos, se pone en valor las contribuciones más relevantes y se exponen los cambios que la publicación ha vivido fruto también de los cambios tecnológicos para acabar apuntando los cambios actuales y las perspectivas de futuro como publicación.

Palabras clave: tradumàtica; Revista Tradumàtica; tecnologías de la traducción.

Abstract

This paper describes the evolution of Revista Tradumàtica. This e-journal devoted to translation technologies, was first published in 2001 with the aim of building a bridge between the academic and the professional worlds. Over the years, this journal has witnessed all the deep changes in the translation sector. This paper presents some bibliographic data about the journal, highlights the most relevant published contributions, and points out the major changes that this journal has experienced, as a consequence of technological

changes as well as the way forward that we want to see happening.

Keywords: tradumàtica; Revista Tradumàtica; translation technologies.

1. Introducció

No està escrit com és el neixement d'una revista, i menys d'una revista acadèmica, però sens dubte un dels elements és constatar que hi ha un espai que cal cobrir, un espai amb prou dimensió en termes de coneixement, les technologies de la traducció, i en termes de massa crítica, els docents i investigadors i els professionals de la traducció. L'espai que cobria les technologies de la traducció de tombant de segle era a cavall entre el món acadèmic i el món professional, la qual cosa requeria del concurs dels dos mons. aquell va ser el repte que van fer seu un grup de professors de la Universitat Autònoma de Barcelona, la Universitat de Vic, la Universitat Politècnica de Catalunya i la Universitat Pompeu Fabra, ja que la revista va nèixer com a projecte interuniversitari.

La Revista Tradumàtica neixia a l'embat del desembarcament de la tecnologia digital en el món de la traducció just el primer any del segle XXI. La traducció professional ja havia viscut importants transformacions de la mà de la tecnologia, una evolució tecnològica que no ha parat de qüestionar els paradigmes sobre els quals se sustenta el món de la traducció professional i que ha obligat a observar i analitzar els seus efectes..

La Revista Tradumàtica, en els seus disset anys de vida, ha assistit a molts d'aquests canvis i n'ha deixat constància en les seves pàgines. Les generacions de traductors que la van veure nèixer han deixat pas a noves tongades de professionals formats majoritàriament sota els nous paradigmes de la traducció professional.

2. Orígens: revista en format digital des del primer moment

L'octubre de l'any 2001 apareixia el primer número de la Revista Tradumàtica, en aquells anys les universitats públiques de l'estat ja havien incorporat, no sense recels per algunes parts, la formació en technologies en el currículum acadèmic. Es partia de la constatació de la importància que els alumnes, i per tant els futurs professionals de la traducció, coneguessin les eines informàtiques que en aquells moments s'anaven consolidant i estenent com a eines necessàries de la professió. En certa manera estava tot per escriure, no endebades s'estaven produint al sí de la traducció professional canvis profunds, marcats per la tecnologia, que venien per quedar-se i massa sovint a un ritme que requeria espais d'anàlisi i de reflexió col·lectiva.

La revista es va concebre en format digital, no tenia cap mena de sentit que no fos així en tant que l'evolució d'internet anunciava una nova manera de divulgar i compartir el coneixement. Al seu torn sempre es va contemplar el projecte com una publicació d'accés obert, la qual cosa va facilitar, l'any 2011, la migració de revista html cap a la plataforma de gestió de revistes OJS.

3. Temes dels monogràfics publicats

Per a les persones que van iniciar el projecte de la revista es tractava de parlar d'eines informàtiques, sens dubte, però també de processos de treball, de nous productes, de formació especialitzada i continuada, i calia una mirada experta en àmbits tan propers com la terminologia i la documentació aplicades i especialment de la traducció especialitzada. És aquesta necessitat de posar llum de manera organitzada sobre el què estava passant en el món de les technologies de la traducció que s'aposta per un model de publicació basada en una secció monogràfica, intitulada dossier, sumant-hi també una secció oberta a textos diferents de la monografia però relacionats amb l'objectiu de la revista.

La revista es va estrenar amb una monografia sobre els sistemes de gestió de memòries de traducció, una categoria d'eines que estaven cridades a esdevenir amb els anys la plataforma de treball per excel·lència del professional de la traducció. La llista de temes que es van abordar van continuar amb monografies sobre la localització, una modalitat de traducció vinculada a l'auge de la tecnologia digital amb un gran impacte en el món de la traducció de productes digitals, des de les aplicacions informàtiques passant pels llocs web, els videojocs i les aplis. També la documentació, la terminologia, i la lingüística de corpus, àmbits enllaçats amb la traducció professional, van ser temes de treball de la revista, en tant que coneixements que formen part de les competències d'un professional de les technologies de la traducció. Amb el canvi de dècada l'atenció de la revista es va posar sobre les aportacions del programari lliure en el món de la traducció, un àmbit que es va evidenciar suficientment madur i competitiu en l'àmbit professional. D'altra banda es tractava de reflexionar també sobre canvis que en aquell llunyà número zero era impossibles percebre i que modificarien encara més el procés de treball del professional de la traducció, com ho serien la traducció automàtica en connexió amb la postedició. Els temes es van anar succeint una rere l'altre: la formació en technologies de la traducció, la normalització en la indústria i la qualitat de la traducció.

L'autoria dels articles correspon a nombroses persones, expertes en el seu camp, tant del món acadèmic com del món professional. Essent aquest darrer aspecte rellevant per no perdre aquell repte que des dels seus inicis es va voler mantenir: de servir de pont entre el món acadèmic i el professional.

4. Dades bibliomètriques

Les publicacions de l'era digital s'obren a dimensions inimaginables en etapes pretèrites. L'accés universal facilita com mai la compartició del coneixement amb el món acadèmic i de recerca, un món cada volta més globalitzat que trenca la barrera del temps permetent que qualsevol contingut arribi en qüestió de segons a l'altra punta del planeta. Autors, lectors i editors comparteixen plataformes formant una comunitat que es retroalimenta.

El grau d'acceptació d'una publicació es pot mesurar per diversos ítems, com ara les citacions, però també per l'impacte quantitatiu que deixen en les eines especialitzades

en la recollida de dades de navegació. Des de l'any 2014 les dades de la revista es recullen a través de Google Analytics. De l'anàlisi de les dades d'accés proporcionades per Google Analytics se'n destaca l'abast internacional de la publicació (vegeu taula 1), i del creixent nombre de sessions s'apercebeix una evolució que consolida el seu paper com a revista acadèmica en el camp de les technologies de la traducció (vegeu taula 2).

Continent	Sessions	% de sessions noves	Usuaris nous
Europa	20243	61,93%	12537
America	6269	81,93%	5136
Asia	1477	87,07%	1286
(not set)	1078	99,81%	1076
Oceania	339	79,65%	270
Africa	173	89,60%	155
Total	29579	69,17%	20460

Table 1. Nombre de sessions i usuaris dels anys 2014-2017 recollit per Google Analytics

Any	Sessions	Usuaris	Pàgines
2014	4086	2923	19315
2015	9706	7703	25062
2016	6936	4586	29491
2017	8872	5435	35521
Totals	29601	20385	109413

Table 2. Nombre de sessions, usuaris i pàgines visitades recollit per Google Analytics.

Una mirada a les dades corresponents als codis de configuració regional o locale dels dispositius d'accés destaca el grau d'acceptació a Europa i Amèrica (vegeu taula 3). La configuració regional *es419* agrupa països d'Amèrica del Sud, Amèrica del Centre i el Carib.

Locale	ca	ca-es	es	es-es	es 419	it	en-gb	en-us	pt-br
Usuaris	2467	387	8331	3645	487	401	958	4337	518

Table 3. Nombre usuaris dels anys 2014-2017 classificats per codi locale recollit per Google Analytics

Totes aquestes dades il·lustren l'àmplia repercussió de la revista arreu tant en entorns acadèmics com professionals, al llarg dels seus quinze anys d'activitat. Dins l'àmbit acadèmic en concret, la Revista Tradumàtica ha sigut objecte d'una gran atenció. Segons estudis bibliomètrics, la Revista Tradumàtica és una de les revistes acadèmiques més citades de l'àmbit dels estudis de traducció i interpretació. En concret, a partir de dades de BITRA (Franco, 2001-2017), Franco (2012) conclou que la Revista Tradumàtica és de les revistes amb major repercussió entre les publicacions seriades que s'han començat a publicar en els darrers anys, i la situa com la tercera revista en factor d'impacte entre totes les revistes especialitzades en traducció i interpretació del país.

Pel que fa a les citacions, segons dades de Google Scholar, els articles d'aquesta revista han estat objecte d'un total de 800 cites en altres obres de caràcter acadèmic. El volum que ha rebut més atenció ha estat el número 5 (2007), dedicat a la localització de videojocs. Sens dubte, la qualitat de les seves contribucions i el tema del monogràfic, atractiu per aquells interessats tant en les technologies de la traducció com en la traducció audiovisual, són arguments que han contribuït a la seva gran repercussió.

A banda del número 5, també hi ha hagut molts articles destacables al llarg d'aquests anys pel nombre de cites rebut. Articles com el "Catàleg de memòries de traducció" (Sánchez-Gijón, 2001), citat en moltes guies didàctiques d'assignatures de technologies i de traducció. O també l'article "Internet invisible y web semántica: ¿el futuro de los sistemas de información en línea?" (Codina, 2003) o "The proper place of professionals (and non-professionals and machines) in web translation" (García, 2010).

Tot aquest reconeixement tàcit també ha acabat reflectint-se en forma de valoració per part dels índexos i les bases de dades bibliogràfiques. Es tracta d'iniciatives que faciliten la visibilitat de les publicacions acadèmiques a través de la seva indexació. La Revista Tradumàtica s'ha esforçat per estar ben situada en aquells índexos o sistemes mètrics que faciliten l'accés lliure al coneixement. En aquest sentit, ja des de la seva creació va intentar complir amb el màxim nombre d'indicadors de qualitat de LatIndex¹, el sistema d'informació acadèmica que valora les revistes de recerca obertes en llengua castellana. També ha estat inclosa en l'índex CARHUS Plus² des que aquest índex va ser creat.

Arran de la seva trajectòria, la Revista Tradumàtica també ha estat incorporada a la base de dades Dialnet Plus³, que avui dia indexa tots els números de la revista. Actualment també està recollida a índexs i bases de dades internacionals específiques d'humanitats o de caràcter lingüístic, com Erih Plus (Europeana Research Index for the Humanities and Social Sciences)⁴ o la base de dades MLA (Modern Language Association)⁵. A més, des de 2015 les dades de la revista són avaluades per l'ESCI

¹ LatIndex, <http://www.latindex.org/latindex/inicio>

² CARHUS Plus, <http://agaur.gencat.cat/ca/avaluacio/carhus/carhus-plus-2014/>

³ Dialnet Plus, <https://dialnet.unirioja.es/>

⁴ Erih Plus, <https://dbh.nsd.uib.no/publiseringskanaler/erihplus/>

⁵ MLA, <https://www.mla.org/Publications/MLA-International-Bibliography>

(Emerging Source Citation Index)⁶, de manera que també són accessibles a través del Web of Science.

4. Canvi a la publicació contínua

La Revista Tradumàtica va ser una de les primeres revistes en publicar únicament en format digital. Això, junt amb un punt de vista inclusiu sobre les technologies de la traducció, donant espai tant a la pràctica professional com a la didàctica i a la recerca, van ser clau per fer de la Revista Tradumàtica una iniciativa acadèmica diferent a qualsevol publicació anterior en l'àmbit de la traducció i la interpretació.

La consolidació de la línia de recerca de technologies de la traducció dins dels estudis de traducció i interpretació havia d'anar acompanyada també d'un revulsiu en la manera de publicar els seus resultats de recerca. Un cop acceptats, mantenir els resultats de recerca sense publicar i fora de l'abast de la comunitat acadèmica únicament a causa del caràcter anual de la revista impedia la seva immediata repercussió. Seguint amb l'esperit amb què la revista va néixer, el comitè editorial ha cregut necessari introduir canvis que afavoreixin la difusió de la recerca de qualitat amb la velocitat que l'àmbit requereix i que les technologies de la informació i la comunicació permeten.

Amb el número actual, la Revista Tradumàtica ha començat a publicar els articles de la secció Tradumàtica Oberta de manera continuada. La revista manté oberta una crida a la publicació d'articles acadèmics sobre technologies de la traducció. Aquests articles passen pel procés editorial habitual propi de qualsevol revista acadèmica de qualitat. Són revisats de manera anònima almenys per dos revisors en almenys una ronda de revisió. En acabat, un cop acceptats, es publiquen immediatament com article avançat del número següent de la revista, allò que es coneix com a *publicació preliminar* o *preprint*.

Els avantatges de la publicació contínua d'articles són fàcilment constatables. Per una banda, dona la possibilitat de publicar resultats de recerca tan bon punt es produeixen i es revisen, escorçant el temps de publicació sense, en cap cas, menystenir el procés editorial de publicació d'articles de recerca. Aquest és un avantatge a l'abast de les revistes de suport digital. D'aquesta manera, en accedir a la revista es veu l'índex del darrer número tancat i, alhora, un enllaç al proper número en accés avançat, amb els articles que han estat acceptats per al número següent.

⁶ ESCI, http://wokinfo.com/products_tools/multidisciplinary/esci/

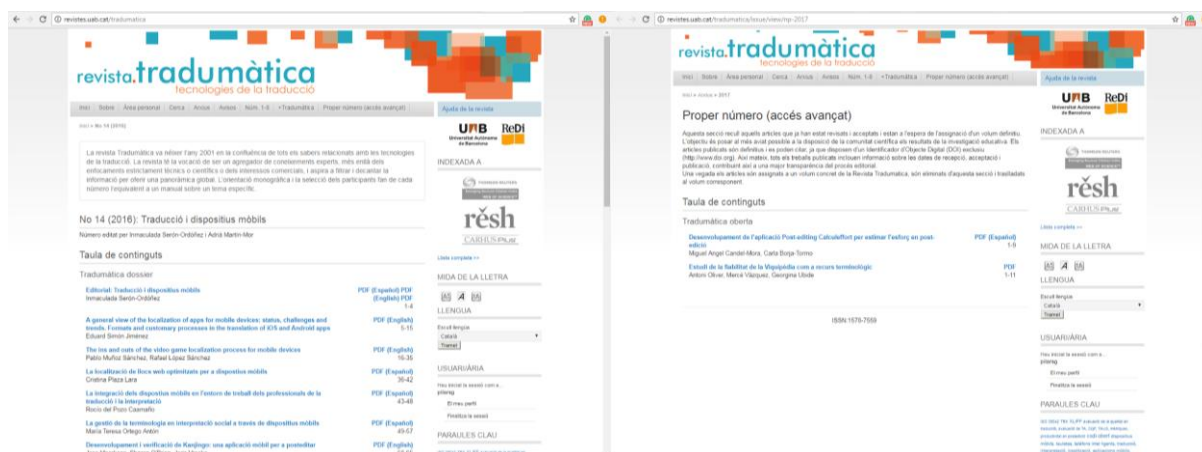

Figura 1. Captura de pantalla de la taula de continguts del número publicat (a l'esquerra)
i de la publicació preliminar dels articles ja acceptats del proper número
(Consulta: 15 de desembre de 2017)

Gràcies a la utilització d'OJS, la gestió de cada nou número de la revista repetirà el mateix esquema.

Amb el nou canvi de format de publicació també hem incorporat dues característiques de cara a afavorir l'accés al coneixement i la transparència en el procés editorial. Per una banda, tots els articles disposen de manera immediata d'un DOI que els identifica, tant si es troben en format de publicació preliminar com si ja han estat publicats de manera definitiva. Per altra banda, a cada article s'indica la data en què es va sotmetre a avaluació, la data de la seva acceptació i la data de la seva publicació de forma preliminar.

En el seu nou format, cada número de la Revista Tradumàtica seguirà tenint les dues seccions que tradicionalment ja incorporava. La primera, el Dossier Tradumàtica, consisteix en una secció monogràfica en voltant d'un tema determinat per a la qual comptem sovint amb un editor convidat. La publicació del Dossier Tradumàtica fixarà el tancament de cada número de la revista i es farà anualment, al desembre. El Dossier Tradumàtica seguirà comptant amb contribucions acadèmiques i professionals.

La segona secció, Tradumàtica oberta, recull tots els articles de recerca sobre l'àmbit de les tecnologies de la traducció en general que la revista ha rebut per a la seva publicació i han superat el procés d'avaluació d'articles. Aquesta secció publicarà els articles de seguida que hagin estat acceptats, durant tot l'any.

6. Perspectives de futur

Entre les perspectives de futur que volem aconseguir es troba la de consolidar la vinculació de la revista amb els àmbits professional i acadèmic. Tot i que la publicació preliminar d'articles està orientada fonamentalment a articles amb resultats d'investigació, el cert és que les tecnologies de la traducció en l'entorn professional retroalimenten la recerca i la didàctica. Aquest pont entre els tres àmbits és també el reflex de l'activitat del grup Tradumàtica que no només no volem perdre sinó que, si s'escau, volem potenciar.

Simultàniament, la Revista Tradumàtica vol consolidar-se com a referent bibliogràfic en l'àmbit de les technologies de la traducció. La massa crítica d'aquesta línia de recerca cada cop és més àmplia i transversal. Es publiquen tant resultats d'investigació com obres de caràcter metodològic o didàctic. Tots ells són continguts susceptibles de ser publicats a la revista, prèvia avaluació. Confiam que la immediatesa de la publicació avançada en un àmbit com el de les technologies, on els objectes de recerca són tan canviants, faciliti la divulgació dels resultats i atragui nous lectors que facin augmentar el seu impacte. D'aquesta manera consolidarem també la presència de la Revista Tradumàtica als índexos i bases de dades de revistes de qualitat.

En un altre ordre de coses, també estem interessats en explorar nous formats de publicació, com són l'entrevista (que ja s'incorpora en el dossier d'aquest número) o el debat entorn a qüestions concretes. En els propers números incorporarem paulatinament formats d'aquesta mena.

Per últim, volem agrair l'ajut, el suport i la confiança de totes les persones que han col·laborat al llarg d'aquests anys, tant autors com sobretot, revisors i membres del consell editorial i científic. Cal apuntar que aquest projecte de publicació va nèixer sense ànim de lucre i que un dels valors més remarcables ha estat el treball voluntari i desinteressat de desenes de persones, investigadors, docents i professionals vinculades al món de les technologies de la traducció.

Referències bibliogràfiques

- Cid, Pilar; Piqué, Ramon; Sánchez-Gijón, Pilar. 2014. "Revista Tradumàtica. Del formato html al formato cms.". Pòster a la *4a Conferencia Internacional sobre Calidad de Revistas de Ciencias Sociales y Humanidades*. Madrid, 8-9/05/2014
- Franco Aixelá, Javier. 2001-2017. *BITRA (Bibliografía de Interpretación y Traducción). Base de datos en acceso abierto*. Disponible en: <
<http://dti.ua.es/es/bitra/introduccion.html> > DOI: 10.14198/bitra
- 2012. "A critical overview of the Translation Studies journals published in Spain". In: García Izquierdo, Isabel & Esther Monzó Nebot (eds.) *Iberian Studies on Translation and Interpreting*. Bern: Peter Lang, pp. 339-361.
- Sánchez-Gijón, Pilar; Piqué, Ramon. 2011. El largo camino de la traducción hacia las nubes. Ponència presentada a l'Havana. Març de 2011.